

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vanhusneuvosto

Kannanotto 1/2026, 19.01.2026

Asia Ikäihmisten neuvolatoiminnan kehittäminen ja sen käyttöönotto Kanta-Hämeen hyvinvointialueella

Valtuustoaloite, aluevaltuusto 27.05.2025 § 43 ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueelta saatu vastaus aloitteeseen

Aluevaltuusto 16.12.2025 § 125

- Aluevaltuusto päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Valmistelijat

Nordström Soila, puheenjohtaja
Snellman-Tenhunen Pirjo-Liisa, 1. varapuheenjohtaja
Mäkelä Lea, 2. varapuheenjohtaja

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vanhusneuvosto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa, joka oleellisesti liittyy alueen ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ja ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämiseen. Vanhusneuvosto on hyvinvointialueesta säädetyn lain (L 611/2021, § 32) sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vanhusneuvoston toimintasäännön nojalla käsitellyt asiaa kokouksissaan 27.11.2025 § 29 ja 19.01.2026 § 5. Se on myös kuullut jäsentensä kautta kuntien vanhusneuvostoja, samoin kuin Hämeen eläkeläisjärjestöjen neuvottelukunta HENE:a ja pyrkinyt kokoamaan näiden näkemykset tähän kannanottoon.

Vanhusneuvostossa ymmärretään yhteiskunnan ja hyvinvointialueen toiminnalliset ja taloudelliset haasteet. Nykyinen diagnoosipohjainen hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei ole omiaan kannustamaan uusien ennaltaehkäisevien palvelujen kehittämistyötä. Ikäihmisten neuvolatoiminnan, kuten kaiken ennaltaehkäisevän toiminnan, hyödyt tulevat näkyviksi viiveellä.

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimintaympäristöanalyysissa on todettu maakunnan väestön ikääntyvän valtakunnallista keskiarvoa nopeammin. Toimintaympäristöanalyysi ohjaa palvelustrategiatyötä samoin kuin aluevaltuuston 28.10.2025 päättämät neljä strategista painopistettä, joista yksi on ennaltaehkäisyssä onnistuminen. Palvelutuotannon painopistettä halutaan siirtää raskaista ja korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin toimiin, joissa ”asiakkaiden tarpeet ja riskit tunnistetaan ajoissa ja yksilöiden omia voimavaroja hyödynnetään nykyistä paremmin”. Ikäihmisten neuvolatoiminta palvelisi täsmälleen tässä tarkoituksessa.

Vanhusneuvosto pitää tärkeänä, että alkaneella valtuustokaudella ikäihmisten neuvolatoimintaa suunnitellaan hyödyntäen Suomessa jo käynnissä olevia erilaisia malleja, käytänteitä sekä niistä saatuja kokemuksia, ja kehitetään Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle oma ikäihmisten neuvolan toimintamalli pilotoitavaksi.

Vanhusneuvosto perustelee näkemystään seuraavasti:

1. Suomalaisessa palvelujärjestelmässä muodostuu aukko ennaltaehkäisevien, terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen ohjaavien ja kannustavien toimintojen osalta, kun työterveyshuollon palvelut päättyvät. Tämä tapahtuu vaiheessa, jolloin kansantaudit yleisemmin ilmenevät, ikääntymisen vaikutukset alkavat selvemmin näkyä ja ihmisen tulisi erityisesti kiinnittää huomiota oman hyvinvointinsa ja toimintakykynsä ylläpitämiseen ja edistämiseen. Valtakunnallisella tasolla on jo pitkään mainittu yhtenä keskeisenä väestörakenteen määrällisiin haasteisiin vastaamisen keinona ikääntyvien toimintakyky. Neuvolatoiminnan keinoin voidaan tähän pyrkiä suotuisasti vaikuttamaan. Toimintakyvyn merkitys on todettu myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen toimintaympäristöanalyysissä v. 2025.
2. Ikäihmisten neuvolatoiminta ei ole erillinen, vaan kiinteä osa perusterveydenhuoltoa. Ennaltaehkäisevänä toimintana, terveydenhuoltolain tarkoittamalla tavalla, se palvelee terveitä ja sairastumisriskissä olevia alueen ikäihmisiä. Sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillisen yhteistyön keinoin on mahdollista ennakoida ja havaita terveydellisiä haasteita sekä hillitä olemassa olevien eskaloitumista. Palvelujärjestelmä- sekä voimavaralähtöisillä indikaattoreilla voidaan neuvolassa mitata ja todentaa ikäihmisen tilanne sekä ennakoida palvelujen tarvetta. Systemaattisella neuvolatoiminnalla voidaan tavoittaa myös sellaiset ikäihmiset, jotka eivät jo diagnosoitujen sairauksiensa vuoksi ole hoidossa ja seurannassa. Jatkuvan seurannan puuttuessa riskinä on sairauksien toteamisen viivästyminen. Varhainen toteaminen ja ajoissa hoitoon ohjaaminen on paitsi inhimillisesti, myös taloudellisesti kannatettavaa.
3. Tilastojen mukaan tiedossa oleva ikääntyneiden määrän lisääntyminen puoltaa neuvolatoimintaa. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on kansallinen haasteemme. Eliniän pidentyminen ja syntyvyyden väheneminen johtavat väistämättä väestön ikärakenteen muutokseen ja tulevat entisestään lisäämään talouden kestävyysvajetta. Kustannusten rajun kasvun hillitsemiseksi tarvitsemme ennakoivia investointeja. On rakennettava puskureita, joilla saadaan pitkän aikavälin vaikuttavuutta. Ikäihmisten neuvolatoiminta olisi ennakoivana palveluna investointi tulevaisuuteen. Tällöin voidaan rakentaa palveluverkko, mikä sisältää ohjaus- ja neuvolatoiminnan kokonaisuuden ottaen huomioon tulevan väestökehityksen niin lasten kuin ikääntyneidenkin osalta.
4. Hyvinvointialueen virkahenkilöistä koottu valmisteluryhmä on tukeutunut valtuustoaloitteeseen laatimassaan vastauksessa vuonna 2023 antamaansa vastineeseen ikäneuvolasta todeten, ettei hyvinvointialueella ole taloudellisia mahdollisuuksia perustaa laaja-alaista ikäihmisten neuvolatoimintaa. Vuonna 2023 on kuitenkin jo todettu, että ikäihmisten neuvolatoiminnan valmistelua

on tarkoituksenmukaista jatkaa osana hyvinvointialueen talouden tasapainottamisohjelman toimeenpanoa. Näin ei ole tapahtunut tasapainottamisohjelmassa eikä vuoden 2024–2025 talousarviossa.

5. Hyvinvointialueen virkahenkilöiden laatimassa vastauksessa tulee esiin, että alueella on vallan mallikasta ja vaikuttavaa ikääntyneiden terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä edistävää, riskejä tunnistavaa toimintaa. Nyt toteutetuissa palveluissa on kuitenkin se ongelma, että niillä ei saavuteta ikäihmisiä, jotka eivät oireidensa tai jo diagnosoidun sairauden vuoksi vielä ole palvelujen piirissä. Elintapojen muutokseen ohjaavat ja tukevat, sähköisesti toteutetut ryhmät eivät myöskään ole parhaita ikääntyneiden kannalta. Vaikka vuosittain ikäluokkien digitaidot lisääntyvätkin, on kuitenkin fakta, että nyt eläköityvien ja erityisesti sitä vanhempien joukossa on vielä pitkään runsaasti henkilöitä, joille verkossa tapahtuva toiminta ei ole mahdollista tai luontevaa. Yleisissä, ryhmämuotoisissa palveluissa on myös haasteellisempaa ottaa huomioon ikääntymisen aiheuttamia erityispiirteitä. Esimerkiksi ravitsemuksessa ja painonhallinnassa on eroja suhteessa muihin ikäryhmiin. Nämä eivät aina tule riittävästi huomioiduiksi, mikäli terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen palveluja toteutetaan eri ikäisille yhteisissä ryhmissä.
6. Kuntien vanhusneuvostojen kanssa käydyssä keskustelussa nousi esiin myös se, että osa omaishoitajien terveystarkastuksista olisi jatkossa mahdollista toteuttaa osana ikäihmisten neuvolatoimintaa.

Vanhusneuvosto pitää neuvolatoimintaa em. syistä johtuen erittäin tärkeänä osana ikäihmisten terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämisen palveluja ja osallistuu mielellään aktiivisesti toiminnan kehittämiseen Kanta-Hämeen hyvinvointialueella, voimassa olevan lainsäädännön ja toimintasäännön mukaisella tavalla.